

Milan Vincetič

Andrej Hočevar: *Pesmi o koscih in podobnostih.*

Ljubljana: Literarno-umetniško društvo Literatura (Zbirka Prišleki), 2007.

Ob prebiranju Hočevarjevih pesmi o “koscih in podobnostih” se mi je znova zastavilo nikoli odgovorjeno vprašanje, ali poezija služi jeziku ali nasprotno, kajti – tako Hočevar – poezija naj ne bi bila nič drugega kot “bruhanje iz stolpov zmešnjave”. Marsikateri bralec bo na podlagi navedenega ali iztrganega citata razumel poezijo kot kakofonijo bolj ali manj hermetičnih figur in tropov, ki se kratko malo usujejo iz brezna (ne/pod)zavednega. Seveda je zadnja trditev privlečena za lase – čeprav ne popolnoma –, kajti po prvem ustvarjalnem vzgibu, ki smo mu nekoč rekli navdih, pride na vrsto “delanje” pesmi, torej proces, pri katerem si obrtniška večšina ter senzibiliteta podajata roke. In prav v zadnji, najpomembnejši ustvarjalni fazi, mnoge, med njimi tudi Hočevarja, kratko malo zanese. Če se predvsem primarni liriki obirajo v grmičju že znanih podob, skušajo tisti, ki imajo jezik že v lasti, misleč, da ga imajo tudi v slasti (tudi Hočevar), zaiti globlje v gostir jezika, v katerem da si “osvobojen v brezpomenskost”, ne zavedajoč se, da boš spotoma spotaknil ob pasti, ki si si jih sam nastavil.

In Andrej Hočevar, po vsem sodeč mlad pesnik, nas dobesedno zasuje z meliščem sicer nenavadnih, tudi lepo zvenečih, a hudo umetelnih in vznesenih podob, ki ostajajo za “pesnikom koscem” kot “prejšnji trenutek”, torej kot “podoba neke misli, (ki) / potuje tako dolgo, dokler na drugem bregu / del njene samovolje / ne podre poskusa naselitve: / zaupanja in odhajanja proti sredini”. Hočevar namreč globoko v sebi prisega na poetiko dekadentnih francoskih modernistov (simbolistov), saj v eni izmed pesmi, ki jih je oštevilčil kar z rimskimi številkami – to je seveda hudo pomenljivo – pravi: “nad mojo glavo / stvari, ki nekoga opisujejo, / medtem ko počasi legajo / kot napadi posplošene brezbržnosti / na pomene, / ki jih ljubosumno hranim / zase. (...) in sploh ne zaupati zvokom pomenov, / trkajočih drug ob drugega, / še oblakom ne, / dokler jih ne izpiješ: / ni dovolj biti udarec jezer, / ki nikjer ne odmeva, / čeprav

umre z muho”. Njegova drža je drža samotnega, samovoljnega, jedkega in vse prevečkrat kritičnega opazovalca in tehtalca, ki skuša ujeti tisto “ukradeno od drugega, (kar) / te ohranja pri življenju, / nikoli vedoč, koliko pogledov / nosiš v sebi in koliko slapov / v drugih”.

V dodatku *Postskript* na koncu knjige pesnik zapiše: “Ta knjiga je posvečena ljudem, ki sem jih imel rad in jih imam mogoče še zmeraj. (...) Dve v njih prepletajoči se komponenti sta neločljivi: slika človeka na način vživljanja, preplet posameznika kot neujemljive celote s tisto malenkostjo, ki jo je pustil v meni kot nekaj trajnega. (...) ... nekatere pesmi pa so tako postale portreti čustev ob srečanju dveh, ki se prej mogoče niti nista poznala, njuna sopostavitev pa prav gotovo govori o spoznanju glede nekaterih njunih bistvenih potez.” Ne vem pravzaprav, kaj je namen tega avtorjevega napotila, saj je celotna zbirka tako in tako prepletena v kito in vozle, v katerih “da me podobnosti prehitijo: / to je senca, ki sledi osiveli glasbi, / življenje, ki ga nekaj vleče v besede – / traja, dokler vidi svoj konec”. V bistvu gre za notranje zrcaljenje samega sebe, za iskanje (ne)podobnosti z zunanjim svetom, seveda tudi z ljudmi, ki pa so le redko prepoznavni: zdi se, da gre za srečevanja z osebami, ki so samo obrisi, ki živijo nekje globoko v zavesti srečevalca kot doživetja ali v krajih, v katerih stojijo “... tam, kjer se / stvari prividov razbijajo / v trku pogledov, / ki otopi čute”. Ker pač gre za presevanje sebe skozi raster drugih/izbranih, je ta nevidna dvojnost navzoča kot morast “spanec, ki traja, tudi ko ga prekineš”. Ali drugače, s pesnikovimi besedami: “vendar čutim, da so / v mojih izbirah moje smrti, / moje smrti drugih: / to je izbira jezika, / pesem, ki dviguje in podira, / ki se najprej zlomi / in šele nato začne” (podčrtal M. V.).

Zadnje je seveda ključ Hočevarjeve poezije, ki temelji na večnih, že znanih bivanjskih vprašanjih, ki jih pesnik po večini pušča odprta, namesto odgovorov pa raje pritakne retorična, ki želijo bralca vznemiriti, da se tudi sam preslika v pesnikovo nemirno identiteto, češ “ne vem, kako velik sem, če ostanem / v vsakem, ki ga pogledam, in če / negibnost določa podoba, / ki jo za vedno prebarvaš”. Vživljanje v drugega je torej podobno “besedam, ki jim spodrsne na razbeljenem pesku”, vse torej ostane prikrito čutom, ki le zaznavajo, da bi potem pesnik iz teh “podob, ki se utapljuje v mravljišču”, zgradil svojo mandalo, ki pa je preveč zmedena in krušeča se. Še več: mnogokrat se zdi, da je pesnik, če smem reči metaforično, gradil nepotrebne stene, postavljaj slepa vrata in okna, zato je popotnik zbeگان in dezorientiran, čeprav se lahko ustavlja ob markacijah, ob katerih da je pesnik “našel pripadajoče slike, / kup naključij, let in nekdanj težkih korakov”.

Hočevarjev jezik je poln ekspresivnih podob, mnogokrat se zateče tudi k filozofskemu pojmom, kot so “nič” in “eno”; pesnik se napreza, da bi v mozaiku, v katerem smo le (ne)naključni kamenčki, izluščil tisto sredico, ki jo zgovorno nakaže s temi verzi: “nič ni sen in vse je eno, / eno, ki ne poseduje ničesar, / in za ceno tolikšnih skrbi / se neznano pusti ljubiti”. Vse je torej “neverjetna negibnost trajanja”, kajti “blatne noge vlečemo iz zemlje, / medtem pa v globinah / strdki krvi / krešejo iskre / obledelega morja”. Življenje se je torej izvilo iz prasnovi, iz prateme, v kateri smo še zmeraj “delo jezika, delo telesa / – naštevanje ali ohranjanje ravnotežja – / opravljata čas in čas, ki ga ni”. Vsi smo torej do pasu v ponavljajoči se “norosti, ki na dvoje reže svetlobo”, bolje rečeno, našo gluhoto, polno skepse, nedorečenosti in brezizhodnosti. Kajti: “kdor ne spi, / je bogatejši v ponovitvi: / tukaj je vse zgolj možnost / in vsaka možnost je laž, / poskus ljubezni ali molka: // svet si bo stopil iz glave.” In še in še.

In čisto na koncu: pesnik Andrej Hočevar je v bistvu metalec kocke, ki mu tiho prišepetava, na katero stran bo padla. Zato v njegovi poeziji, seveda po začetnih straneh, ni več skrivnosti, so samo variacije na isto temo, variacije z jezikom, ki mnogokrat postane sam v “sebi ukraden”; in prav ta pesnikov napor je zmanjšal komunikativnost njegovih lirskih refleksij, v katerih sicer mnogokrat za hip zazveni, četudi zbirka kljub očitnemu mojstrenju ni čisto uglašena. To je zbirka, pisana z veliko ambicije, pa tudi nepotrpežljivosti, zato se bojim, da bo v sodobnem slovenskem pesniškem porečju plivkala kot hrbet obrežnega vala, ki se kljub naporu in veliki želji ne more in more pridružiti glavnemu toku.